

Bjálvingin – 2

Í tí seinasta partinum vísti eg á eina danska kanning, ið sigur, at um eitt loft verður bjálvað við 100 mm bjálving, verður kostnaðurin av hesum spardur inn aftur eftir tveim-um árum. Verður sama loft bjálvað við 200 mm bjálving, verður hetta spart inn aftur eftir trimum árum. Taka vit veggirnar og seta oljunýtsluna pr. m² í einum óbjálvaðum húsum til 15 litrar, visir tað seg, at bert ein 1 cm bjálving minkar um nýtsluna við 4,5 litrum pr. m². Ein 2 cm bjálving minkar um nýtsluna við 6 litrum pr. m². Sostatt síggja vit, at tað altíð kann loysa seg at bjálva eini hús. Øðrvísi er tað við einum hús-um, ið eru bjálvað – um enn kanska ikki nóg væl – frammanundan. Hér vil t.d. ein uttanhýsis bjálving, ið kann vera ógvuliga kostnað-armikil, ikki verða spart inn aftur fyrr enn eftir 20–30 ár-um.

Set hitan niður

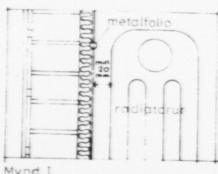
Ein ógvuliga kontantur og skjótt háttur at spara olju, er at seta hitan í húsinum niður. Rokna vit við einum miðalhita uppá 21°, visir ein kanning, at fyri hvørt stig hitin ætist, ætist oljunýtslan við 6%. Í tí bjálvaða húsinum kostar hvørt hitastig 200 litrar av olju um árið (fyri eini hús uppá uml. 100 m²). Í tí óbjálvaða húsinum uml. 500 litrar um árið. Um hitin í tí óbjálvaða húsinum verður settur niður úr 23° tjl 20° verða 1500 litrar (ella fyri 2295 kr.) spardir í olju um árið. Í tí bjálvaða húsinum er sparingin 600 litrar (ella fyri 918 kr.) um árið.

Miðstöðuketilin

Um vit rokna við at fáa 75% nyttukalorior burtur úr oljuni í einum góðum miðstöðuketti, visir tað seg, um miðstöðuketilin ikki er í lagi, at nyttan minkar niður í 55% ella meir. Hervið veksur oljunýtslan við uml. 35% um árið.

Radiatorurin

Í gomlum húsum er ein stórir hitamissur út ígjøgnum veggina aftanfyrir radiatorarnar. Hetta kann bætast uppá við at bjálva veggina, ið radiatorurin situr á. Aftanfyrir sjálvan radiatorin kann harafturat límast eitt blankt metafolio, ið tveir gaislahitan frá radiatorinum aftur inn í rúmið. Rúmið millum radiator og útvæg millum hús ikki vera undir 20 mm, annars vil hetta minka um hitaevnið hjá radiatorinum. Bjálvingin av veggnum eigur annars at fara fram sum tað er nevnt í tí fyrri greinini.

Mynd I

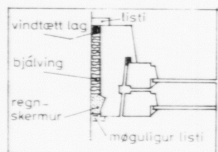
Ikki ov tætt hús

Húsið eigur at verða bjálvað so væl sum gjørligt, men tað eigur ikki at vera so tætt, at eitt natúrligt luftskifti verður forðað. Luftskiftið í húsinum ferir ta luftina vit anda út og eimin frá køkinum, baðistovuni og væskirúminum út úr húsinum, samstundis sum nýggj, frísk luft verður ferd inn aftur. Gongur hetta luftskiftið ov trekt, ætist vætan í loftini og rútur og aðrar kaldar flatur fáa hana at dagga. Hetta kann føra til umfatandi fuktkaðar.

Eini gomul, ótætt hús skifta luftina út uml. tvær ferðir um tíman. Hetta svarar til eina oljunýtslu uppá uml. 1500 litrar um árið (ella fyri 2295 kr.). Fyri eini vanlig tætt hús er luftskiftið uml. 0,7 ferðir um tíman, ella 540 litrar av olju. Eini heilt tætt hús skifta luftina 0,4 ferðir um tíman, ella umleið 300 litrar av olju. Í hesum rúminum er tað tí ofta neyðugt, um tætt ikki hava »airkondition« ella aðra mekaniska útløst, at lata nøkur vindeyg upp regluliga, fyri at endurnýggja luftina inni. Hetta kostar nóg í olju og ein partur av bjálvingarkostnaðinum er her farin fyri skeytið. Henda mitamiss kunnu vit fáa aftur um tað verður installerað eitt so-nevnt hitaendurvinningartól, ið sýgur luftina úr øllum rúminum í húsinum, tekur hitan burtur úr avlopsluftini og sendur nýggja og friska luft innaftur. Eisini er tað møguleiki við hesum tólum at tilseta luftina vætu, um hon frammanundan er ov turr. Eg skal kom nærri inn á hetta evnið í næstu grein.

Vindeygu og hurðar

Millum vindeyg/hurðar og útveggin er eitt glop, ið ofta er torført at fáa tætt. Mynd II sýnir eitt vindeyga við »for-satrammuk«. Millum vind-eygaskarmin og veggina er bjálvingarevni, ið uttast er gjørt regntætt við elastiskum og vætuskýggjandi evni. Innast er opnið gjørt vindtætt við pussi ella skúmevni, ið samstundis eigur at verða damptætt. Innanfyrir hetta lagið hevur man oftast ein dekningslista. Tað er eisini meira vanligt at nýta ein dekningslista uttast, so at tað bleyta, elastiska evnið ikki verður slitit burtur ov skjótt.

Mynd II

Kjallaragólvíð

Tá gólv liggja beinleiðis niður móti jørð, kann bjálvingin av hesum bytast upp í fylgjandi partar.

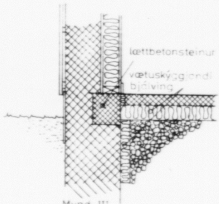
Eitt træglovi á lektum við bjálving millum (mynd IV), eigur at hava eitt vætuskýggjandi lag (millum lektir/bjálving og undirlagið, ið oft-

ast er eitt betongdekk. Her er uppgávan hjá tí vætuskýggjandi lagnum at forða vætuni í jørðini at treingja upp í træið omanfyri og at rota tað.

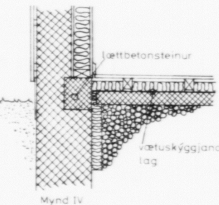
Eitt betonggólv við bjálving niðri undir (mynd III) nýtist einki vætuskýggjandi lag, um bert bjálvingin í sær sjálvum er gjørt vætuskýggjandi og um slitlagið ovast (brendar leirflisar ella líkn.) tolir vætu. Tólr slitlagið ikki, at væta treingir upp í tað úr neðra, so sum vinyl, linoleum o.a., eigur eitt vætuskýggjandi lag at vera í millum hetta slitlagið og betongdekkid.

Á myndunum III og IV síggja vit eisini, at har er innstoyptur ein bjálvandil lættbetongsteinur í sjálva grundina árákað kjallaragólvíð. Hetta er gjørt fyri at kuldi ikki skal »sláa« inn í gjøgnum og koma um gólvíð. Eisini er tann parturin av betongveggnum, ið er undir jørð, bjálvaður innan við vætuskýggjandi bjálving. Henda bjálving kann við sama, góða úrsliti setast uttan á veggnum, men har má hon to verjast imóti skamfýling við pappi og folio.

Tey dømi eg havi nevnt her viðvíkja bjálvingini av kjallaragólvinum í einum vanligum betongsethúsum. Tað finniast ein ørgrynna av húsa-slegum og somuleiðis ein ørgrynna av kjallaragólum. T.d. havi eg ikki nevnt »krúpi-kjallarar«, ei heldur kjallara-gólv við hita í. Men av tí at tað ikki er pláss at víðgæra øll hesi evni, kann eg ístaðin vísa á tætt stöð, har man kann leita sær nærri upplýsingar um hesi evni. Statens Byggeforskningsinstitut, Keypmannahavn, hevur givið eina mongd av bóklingum út um hesi evni, og teir kunnu fáast biliga til keyps. Eisini hevur Rockwool-verksmiðjan givið eina mongd av ritum út um bjálving og tætt kunnu fáast við at venda sær til t.d. timburhandlarnar.

Mynd III

Mynd IV

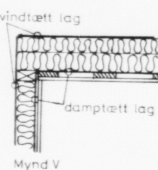
Trýst ikki bjálvingina saman

Taka vit eina 100 mm bjálving kann tað sum heild sigast, at steinull og glasul hava somu, góðu bjálvingareiginleikar. Síðani kemur polystyren, granulat og carbamidskúm (holmúrsveggj), og fara vit

húsa-teigur

v/ Bjarki Højgaard
møbla- og innrætt-
ingar ark.

longur, koma leys, brend leirevni og lættbetong, ið hava ein bjálvingareiginleika, ið liggur 5 ferðir lægri enn tætt stöð. Lættbetong verður harafturat eisini nýtt sum ein partur av tí berandi konstruktiónini. Tað eigur at gerast vart við, at bjálving so sum glas- og steinull ikki má trýstast saman tá ið hon verður lægd út, annars vil hetta minka um bjálvingareiginleikan. Eisini má ansast eftir, at bjálvingin er lægd væl út og ikki hevur op inn ímillum. Tey vindtættu og damptættu lagið í veggnum eiga so vitt gjørligt at sambindast við tættu somu lagið í loftinum (mynd V), so at kuldaðrýr og kondenskaðar ikki koma fyri.

Mynd V

Kuldabryr

Kuldabryr eru evni ella op í konstruktiónini, ið leiða kulda inn í húsið. Eg skal her nevna nøkur dømi.

Á mynd III og IV síu vit, at ein lættbetongsteinur var stoyptur inn í grundina árákað kjallaragólvíð. Var hesin steinur ikki innmúraður og eingin bjálving millum kjallaragólvíð og útveggina, vildi kuldin uttan í frá »sligið« inn í gjøgnum veggina og inn eftir kjallaragólvinum, ið hevði blivið fótkalet og verið útsett fyri kondensvatni.

Op í bjálvingini, tað veri seg í veggnum ella í loftinum kunnu eisini vera kuldabryr. Hervið verður ein partur av veggnum kaldari enn restin og vætan í innluftini vil betur kunna dagga hesi stöðini. Dustið í loftini vil so hava lættari við at seta seg á hesi stöð og vit fáa ein vegg við blettum.

Seymri, ið ganga í gjøgnum klæðningin innan og út í t.d. ein betongvegg, kunnu eisini vera kuldabryr. Her vilja tætt koldu seymhavdini fáa vætuna at dagga og veggurin verður avtíkin við dustblettum.

Í tagubýggjari við berandi jarnbjálkum sær man ofta myrkar rípur inn eftir loftinum har bjálkarnir eru. Hetta eru eisini kuldabryr.

Samantikin kann sigast, at skal sleppast undan kulda-brúm, skal ansast eftir, at tung evni (betong, jarn v.m.) ikki ganga frá tí utturu síðuni av húsunum og inn í tætt inn-

aru, uttan so at tætt eru væl bjálvað sær. Heldur ikki eiga op at vera í bjálvingini og opið millum vindeygum, hurðar og útveggina eiga at verða væl bjálvað og tætt.

Ikki bara í Føroyum

Tað er ikki bara í Føroy-um, at Sosialurin verður siteraður.

Nei, nei. Morgunblaðið í Reykjavík brúkar eisini sosialin sum keldu.

Aftur eitt prógv um dygd og áhugaverdan tíðindaflutning í Sosialinum!

Verður fiskeldi býð-ingarmikil atvinnugrein í Færeyjum?

FÆREYINGAR hafa mikinn áhuga á að hefja fiskeldi í stórum stíl og telja, að ef rétt verður að málum staðið, geti þeir að nokkru mæli lön-um framleitt 10 þúsund tonn af eldisfiski og ætla útlutningsverðmætið um 500 milljónir danskra króna eða sem nemur um 3,7 milljörðum íslenskra króna. Á síðasta ári nam útlutningur Færeyinga á sjávarafurðum rúmlega 760 milljónum danskra króna.

Í blaðinu Sosialurin var nýlega fjallað um þessi mál og segir þar m.a., að sjávarútvegurinn, sem Færeyingar hafa að mestu byggt tilveru sína á, hafi tekið miklum breytingum síðustu ár. Sókn á fjarlægð mál hafi minnkað og það sé vafasamt að Færeyingar geti notið sömu lífsgeða og á síðustu

árum ef þeir verða að treysta eingöngu á heimamál.

Bendir blaðið á, að fiskeldi hafi gengið vel í Noregi og í Danmörku og að tilraunir með fiskeldi í Færeyjum hafi gefið góða raun, auk þess sem sérfræðingar álíta að aðstaða til fiskeldis í Færeyjum sé sérlega góð. Blaðið varar við því að flanað sé að neinu í þessum efnum og vill að stjórnmaðmenn sjái til þess að fiskeldi fái fjárhagslegan stuðning, meðan þessi atvinnuvegur er að komast á legg. Fyrirtækið Fiskaling hefur gert tilraunir með silungaræktun allt frá 1970 og keypt á sínum tíma regnbogasilungshrogn frá fiskeldi-istöðinni Laxalóni við Reykjavík. Árið 1971 voru flutt út um 8 tonn af regnbogasilungum frá Fiskaling, en síðustu árin hefur útlutningurinn verið um 100 tonn og er stór hluti silungsilungur frá Fiskaling verður áhringinn IRMA,

Um tú ikki heldur

sosialin

so ring beinanvegin

1 1820 ella 1 4720

P.S. Ringir tú beinanvegin, fært tú Sosialin ókeypis sendandi til 1. apríl.